

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 33/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för ar- betslösa och av vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 oktober 2006 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa lagar som har samband med den (RP 182/2006 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 34/2006 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Kirsi Päivänsalo, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Arja Manner, justitieministeriet

- försäkringsdomare Larry Grönlund, försäkringsdomstolen
- byråchef Marko Aarnio, arbetslöshetsskyddsnämnden
- övervakningsenhetens chef Niina Jussila, Försäkringsinspektionen
- vice verkställande direktör Anja Laatonen, Utbildningsfonden
- ombudsman Juhani Talonen, Arbetslöshetskassornas Samorganisation
- expert, JK Mikko Räsänen, Finlands näringsliv
- socialpolitisk sekreterare Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- arbetsmarknadsombud Merja Hirvonen, Företagarna i Finland.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från Akava ry.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om vuxenutbildningsstöd och vissa andra lagar där det bestäms om sökande av ändring hos arbetslöshetsnämnden ska ändras.

Det föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att namnet på arbetslöshets-

nämnden ändras till besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden. Som ett nytt arbetssätt för besvärsnämnden föreslås att ärenden som gäller sökande av ändring ska kunna behandlas i en förstärkt sektion. Till lagen fogas dessutom bestämmelser om en förvaltningssektion och om beslutförhet för den och för dess förstärkta sek-

tion och bestämmelsen om sektionens beslutföret justeras. I besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden ska ärenden kunna behandlas vid muntlig förhandling på begäran av en enskild part. I fråga om bestämmelserna om besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden föreslås också andra behövliga ändringar som stärker besvärsnämndens självständiga ställning och dess oavhängighet som handläggare av ärenden som gäller sökande av ändring och som skapar klarhet mellan olika besvärsnämnder när det gäller systemet för sökande av ändring.

Det föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om vuxenutbildningsstöd ändras så att besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden ska ha rätt att avgöra ansökningar om undanröjande av beslut av Folkpensionsanstalten, en arbetslöshetskassa och Utbildningsfonden. I fråga om bestämmelserna om sökande av ändring hos arbetslöshetsnämnden föreslås dessutom behövliga ändringar som följer av att nämndens namn ändras till besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Regeringens proposition utgår från ett förslag av en kommitté med uppgift att utarbeta ett förslag till en reform av systemet för sökande av ändring i beslut om social trygghet (KB 2001:9). Avsikten med propositionen är att stärka besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden som ett oavhängigt rättsskipningsorgan. Besvärsnämndens organisation ses över i riktning mot större flexibilitet bland annat genom utökade möjligheter till behandling av ärenden i sektion. Utskottet understryker betydelsen av att besvärssystemet i utkomstskyddsärenden förtydligas och samordnas och att behandlingstiderna så långt möjligt förkortas.

Den ovan nämnda kommittén ställde som ett mål att skapa ett system där en part som är missnöjd med ett beslut ska kunna få sitt ärende behandlat i en rättvis rättegång i ett så tidigt behandlingsskede som möjligt. Enligt förslaget ska besvärsnämnden kunna ordna muntlig förhandling också på begäran av en part. Muntlig förhandling på begäran av en part ska kunna avslås om yrkandet avvisas eller avslås direkt eller om muntlig förhandling är uppenbart onödig på grund av ärendets natur eller av någon annan orsak. Utskottet konstaterar att förslaget förbättrar utsikterna till en rättvis rättegång i besvärsnämnden, som fungerar som första besvärinstans.

Grundlagsutskottet anför i sitt utlåtande att lagstiftning vore tydligare om bland grunderna för betalningsinställelse stryks fall där en felaktighet har uppkommit av orsaker som inte är beroende av förmånstagaren. Före betalningsinställelse borde det enligt grundlagsutskottet alltid prövas om partens försörjning är tryggad under avbrottet. Inga andra grunder än särskilt vägande skäl har anförts för att undanröja beslut efter en längre tid än fem år. Grundlagsutskottet ansåg att den senare meningen i 12 kap. 7 § 5 mom. bör preciseras eller strykas (jfr 25 § i lagförslag 2). I detta avseende motsvarar lagförslaget lagen om utkomststöd för arbetslösa, som trädde i kraft från början av 2003 och arbetspensionslagen som träder i kraft från början av 2007. Grundlagsutskottet har lämnat utlåtanden om dessa propositioner.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det enligt gällande bestämmelser och lagförslaget är möjligt att beakta orsakerna till att ett laga kraft vunnet beslut har innehållit en felaktighet och i vilken utsträckning en betalningsinställelse påverkar vederbörandes utkomst. I rättspraxis beaktar man även grunderna för undanröjande av beslut. Sökandens bedrägliga förfaranden kan nämnas som exempel på särskilt vägande skäl. Å andra sidan har undanröjande inte varit möjligt om felet berott på förmånsinstansens eget agerande. I praktiken förekommer det även fall där det är svårt att reda ut vem felet

berott på. Den föreslagna bestämmelsen ingår i motsvarande form både i lagen om försäkringsdomstolen och i många förmånslagar. Med stöd av bestämmelsen kan flera olika typer av betalningsinställelse beaktas på ett sakligt sätt. Utskottet anser det inte nödvändigt att noggrannare precisera vad som avses med särskilt vägande skäl i detta sammanhang. Inte heller förmånslagstiftningens enhetlighet kräver detta. Utskottet föreslår därför att lagförslag 1 godkänns oförändrad till denna del.

Enligt lagförslaget ska ärenden som gäller undanröjande av beslut fattade av en arbetslöshetskassa, folkpensionsanstalten och Utbildningsfonden behandlas i besvärsnämnden för utkomtskyddsärenden. Nämndens beslut får enligt förslaget överklagas hos försäkringsdomstolen. Utskottet konstaterar att det finns anledning att följa upp lagförslagets effekt på försäkringsdomstolens arbetsbörda och överväga eventuella ändringar i lagen om försäkringsdomstolen för att reformen inte ska leda till förlängda behandlingstider.

Detaljmotivering

Lagförslag 1

2 §. *Ordförande och medlemmar.* Utskottet föreslår att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. som föreskriver om skyldighet för nämndens ordförande och medlemmar att avlägga domared enligt samma principer som gäller i andra besvärsnämnder.

5 §. *Behandlingen av ärenden.* Utifrån grundlagsutskottets utlåtande föreslår social- och hälsovårdsutskottet att 1 mom. ändras för att klargöra att lagrummet inte ska uppfattas som ett myndigande att utfärda förordning.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslag 2—7 godkänns utan ändringar och

att lagförslag 1 godkänns enligt propositionen i övrigt men 12 a kap. 2 och 5 § med följande ändringar:

Utskottets ändringsförslag

Lagförslag 1

12 a kap.

Besvärsnämnden för utkomtskyddsärenden

2 §

Ordförande och medlemmar

(1—3 mom. som i RP)

När de tillträder sitt uppdrag skall besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar skall avlägga domared eller avge domarförsäkran så som bestäms i 1 kap. 6 a och 7 § i rätttegångsbalken, om de inte tidigare har avlagt domared eller avgett domarförsäkran. (Ny)

5 §

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden för utkomtskyddsärenden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt *genom lag*.

(2—4 mom. som i RP)

ShUB 33/2006 rd — RP 182/2006 rd

Helsingfors den 14 november 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löw /sv
Juha Rehula /cent

Paula Risikko /saml
Tapani Tölli /cent
Raija Vahasalo /saml
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäinen /sd
ers. Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.